

Samuel, imię zakonne Kasper (Kacper) od św. Jana Nepomucena Chróścikowski

[nauczyciel](#)

[pijar, filozof, pisarz, tłumacz, autor podręczników](#)

Ur. 10.1.1730, Piaski

Zm. 16.10.1799, Chełm

Dane rodziców

Brak danych.

Wychowanie i wykształcenie

W 1745 roku wstąpił do zgromadzenia [pijarów](#) i po czteroletnich studiach zakonnych z zakresu [humanistyki](#) i [filozofii](#) w [Rzeszowie](#) i [Międzyrzeczu](#) został nauczycielem w [Collegium Nobilium](#) w [Warszawie](#), potem w [Warężu](#). W 1754 roku wysłano go na trzyletnie studia do [Rzymu](#), dzięki wsparciu finansowemu biskupa A.S. Grabowskiego, księdza [Samuela Wysockiego](#) i księdza Antoniego Konarskiego.

Etapy kariery dot. edukacji

W 1757 roku powrócił do Rzeczypospolitej. Był nauczycielem [humaniorów](#) w [pijarskim Collegium Nobilium](#) w [Warszawie](#). Potem wykładał [filozofię](#) i [matematykę](#) w [kolegium pijarów](#) w [Międzyrzeczu Koreckim](#). W 1760 roku został odwołany przez władze zakonne, by przez kolejne osiem lat być nauczycielem w [Collegium Nobilium](#) - tym razem [filozofii](#) i [matematyki](#). W latach 1768-1772 pełnił funkcję [rektora kolegium pijarskiego](#) we [Lwowie](#), w 1790 roku został [rektorem kolegium](#) w [Chełmie](#). Ostatnią funkcję pełnił przez dziewięć lat - do śmierci w 1799 roku. Okazał się dobrym gospodarzem i administratorem.

Należał do najbliższych współpracowników Stanisława Konarskiego w realizowaniu reformy szkół pijarskich.

Był autorem wielu dzieł pedagogicznych, przede wszystkim o charakterze [podręcznikowym](#). Jego "Powinności każdego człowieka w rozmowie mianej od kawalerów uczących się in Collegio Nobilium S.P." (1761, wznowienia w 1766, 1769), bazujące na Cyцерonie i innych klasykach łacińskich, były [podręcznikiem](#) nauki moralnej w [pijarskich szkołach](#). W dziele Chróścikowski wymienił powinności człowieka w 10 rozdziałach: I względem Boga i religii, II co do duszy, III względem własnego życia i ciała, IV wobec rodziców i dzieci, V względem ojczyzny, VI wobec sędziów i patronów, VII względem magistrów Rzeczypospolitej, VIII wobec panów, sług i poddanych, IX względem społeczności ludzkiej i X wobec przyjaciół.

W 1764 roku [opublikował](#) "[Fizykę](#) doświadczeniami potwierdzoną", uzupełnioną o tablice przygotowane przez [pijara](#) Rocha Markowskiego. [Podręcznik](#) ograniczał się do tematyki podzielności ciał, nieprzenikliwości, ciśnienia, ciężaru i sprężystości powietrza, zawierała charakterystykę termometru, barometru czy maszyny pneumatycznej. W dziele tym korzystał z doświadczeń opata Jean-Antoine'a Nolleta.

W 1766 roku ukazała się "Filozofia chrześcijańska dla kawalerów uczących się filozofii in Collegio Nobilium" pióra Chróścikowskiego, zwalczająca deistów.

Teorię prawa naturalnego zawarł w "De jure naturali et politico. Philosophia moralis sive ethica" (1770), uznając - przeciwko Hobbesowi - że człowiek jest z natury istotą społeczną i przeznaczoną do życia społecznego.

Był autorem "Napomnień chrześcijańskich" (1770) i panegiryków na cześć Wacława Rzewuskiego. Ponadto przetłumaczył "Rozmowa Focjona o związku obyczajności z polityką" [Mably'ego](#) i "Matyldę" Joachima Annutina.

Publikował też po łacinie, m.in. "De jure naturali et politico. Philosophia marali sive Ethica" (1770). Uważany był za jednego z wybitniejszych pedagogów i pisarzy okresu oświecenia.

Fakty z życia osobistego

Żył w [XVIII wieku](#).

Bibliografia

Podmiotowa

1. Kasper Niesiecki, *Herbarz Polski*, t. 3, wyd. J.N. Bobrowicz, Lipsk, 1839.

Przedmiotowa

1. S. Szczotka, *Chróścikowski Samuel*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. 3, Kraków, 1937.
2. M. Ausz, K. Puchowski, *Kasper (Kacper) od św. Jana Nepomucena imię świeckie Samuel*, [w:] Komisja Edukacji Narodowej 1773-1794. Słownik biograficzny, red. A. Meissner, A. Wałęga, Warszawa, 2018.